

**VERSLAG VAN GESPREK VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID MET DE STICHTING PLATFORM AOW OMHOOG! ,
gehouden op 26 mei 2011**

Voorzitter: Van Gent

Griffier: Post

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Dezentjé Hamming-Bluemink, Van Gent, Hamer, Van Hijum, Ortega-Martijn en Ulenbelt,

en de heren Walraven en Neijts, mevrouw Boerlage, de heer Mantje, mevrouw Bergh-Martens en de heren Duppen en Leeuwin.

Aanvang 13.30 uur.

De **voorzitter**: Ik open deze bijeenkomst nu, want wij zijn al te laat. Wij hebben tot 15.00 uur de tijd. Hoe later we beginnen, hoe minder gelegenheid er is om met elkaar in gesprek te raken. Sommige collega's moeten ook eerder weg. We zijn bij elkaar met de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor een gesprek over het burgerinitiatief van de Stichting Platform AOW Omhoog!. Er werd gevraagd wie wie is. Links van mij zitten de heer Van Hijum van het CDA, de heer Ulenbelt van de SP, mevrouw Dezentjé Hamming-Bluemink van de VVD, mevrouw Ortega-Martijn van de ChristenUnie en mevrouw Hamer van de PvdA. Ik zelf ben voorzitter, maar tevens Kamerlid voor GroenLinks. Ik zit hier dus beetje in een dubbelfunctie, maar daar zal ik geen misbruik van maken. Ik heet u allen hartelijk welkom in de Tweede Kamer. Er zal nog een aantal mensen bij komen. Ik hoorde net van de griffier dat wij kunnen regelen dat u vanmiddag ook nog even in de Plenaire Zaal gaat kijken, als u dat leuk vindt. Wellicht vinden enkelen van u dat een aardig idee. Wij gaan informeren hoe wij dat kunnen organiseren. Op dit moment is een debat over Europa aan de gang in de Plenaire Zaal van de Tweede Kamer. Aan iedereen kunnen straks vragen worden gesteld, maar de heer Duppen zit hier om namens de stichting het inleidende woord te verzorgen. Ik wil daar nu toe overgaan.

De heer **Duppen**: Mevrouw de voorzitter en leden van de commissie. Allereerst hartelijk dank voor de uitnodiging om vandaag een toelichting te geven op ons burgerinitiatief onder

het motto "de AOW loopt sinds de jaren tachtig plusminus 17% achter op de welvaartsontwikkeling. Tweede Kamer doe er wat aan!"

Voor u zit één van de vele tientallen ouderen die in 2008 de handschoen opnamen om in het geweer te komen naar aanleiding van artikelen in de NRC en de Volkskrant, waarin gewag werd gemaakt van een onderzoek door medewerkers van de Algemene Rekenkamer die constateerden dat een groot deel van de opbrengst van de AOW-premies daarvoor niet werd gebruikt, maar in de algemene middelen verdween. Daaruit werd in de krantenartikelen de conclusie getrokken dat de AOW-premie omlaag kan. Dat was voor ons, de ouderenadviesraad voor het stadsdeel Zuid-West in Amsterdam en de commissie-Koopkracht van de ouderenbonden in Amsterdam reden om de koppen bij elkaar te steken en een bijeenkomst te organiseren. In die bijeenkomst, die door 200 ouderen werd bezocht, hield prof. De Beer een referaat over de onbetaalbaarheid respectievelijk betaalbaarheid van het inhalen van de achterstand bij de AOW. Onze conclusie was: niet de premies omlaag, maar de AOW-uitkering omhoog.

Tijdens de bijeenkomst werd het besloten om het Platform AOW Omhoog! op te richten en handtekeningen te verzamelen voor een burgerinitiatief, waarvoor 40.000 schriftelijke handtekeningen moesten worden opgehaald. Nu kan het ook digitaal, maar toen moesten het nog schriftelijke handtekeningen zijn. De klus werd geklaard door in weer en wind op markten, braderieën, ouderenbeurzen en ouderendagen te gaan staan en bezoekers te vragen hun handtekening te zetten. Daarbij ondervonden wij zeer grote sympathie, ook van de vele jongeren die vaak onder het stellen van de vraag "Is het voor mijn opa en oma?" hun handtekening plaatsten.

In de aan u toegezonden informatie staat onder andere een resumé van de geschiedenis van de AOW sinds de invoering in 1957. In het daarin genoemde jaar 1974 werd besloten om de uitkering minder te laten stijgen dan de werkelijk verdiende lonen. Daardoor daalde de AOW-uitkering met het sociaal minimum. Daarmee werd het principe dat de AOW een welvaartsvast pensioen is, losgelaten. Dat was het begin van de achterstand die inmiddels is opgelopen tot circa 17%. De AOW'ers gingen meebetalen aan de bestrijding van de crisis van de jaren tachtig. Die betaling is steeds doorgegaan, waardoor de AOW'ers steeds minder koopkracht hadden en de armoede onder ouderen maar bleef stijgen.

Gemeenten en ook stadsdelen probeerden met armoedebeleid regelingen in het leven te roepen om tegemoet te komen aan de eisen van de ouderen. Formulierenbrigades moesten ouderen helpen om een bijstandspotje te vinden, met vaak het gevaar dat ouderen niet meer in aanmerking kwamen voor landelijke uitkeringen als de huurtoeslag en dergelijke. Al gauw kreeg dit de naam "armoedeval". Toen ook ontstonden de ideeën om bij plaatselijke winkeliers kortingen te bedingen, wat vooral door de Ouderen Adviesraad Oud-West werd teruggewezen als "terug naar de armenzorg". Daarbij zou de AOW juist de oplossing moeten

zijn voor een menswaardig bestaan waarvoor men bereid was premie te betalen en ook premie had betaald. Het maken van allerlei regelingen veroorzaakt bovendien een stroom van bureaucratie die vermeden kan worden en daarmee behoorlijke besparingen oplevert. 41.000 Nederlanders hebben door ondertekening van het burgerinitiatief aangegeven dat de AOW-achterstand moet worden ingehaald. Dat geldt voor alle AOW-trekkers, al ontstaat daardoor de indruk dat ook rijke pensioengerechtigden daarvan profiteren. Wij zijn van oordeel dat dit voordeel in ons progressieve belastingstelsel kan worden afgeroomd. Niets doen vanwege de bevoordeling van rijke gepensioneerden is geen optie voor de uitermate noodzakelijke steun voor AOW'ers, al of niet met een klein pensioen. Daarvan zijn er velen in ons land, temeer omdat in hun jonge werkzame leven er niet voor iedere werknemer een pensioenfonds beschikbaar was. Vrouwen zijn daardoor nog extra benadeeld. Nog een korte opmerking over de gevreesde vergrijzing. De situatie in 1957 was een geheel andere dan nu. Inmiddels nemen veel meer vrouwen deel aan het arbeidsproces, met als gevolg een hogere opbrengst aan AOW-premies. Bovendien zetten duizenden gepensioneerden zich dagelijks in als vrijwilliger in de maatschappij, bijvoorbeeld voor mantelzorg. Dat is van onschatbare waarde. Als zij vandaag hun vrijwilligerswerk zouden staken, zakt een groot deel van de samenleving in elkaar, met grote schade voor de economie.

Wij prijzen ons gelukkig dat in de huidige pensioenonderhandelingen wordt gesteld dat de AOW moet worden gekoppeld aan het werkelijk verdiende loon, zonder dat wij ons mengen in de vraag of de AOW-leeftijd omhoog moet. De koppeling kan een eerste stap zijn om de AOW-uitkering in haar geheel welvaartsvast te maken. Maar dat is niet genoeg. Wij vragen de volksvertegenwoordiging om zich te ontdoen van het imago van kille rekenmeesters en samen met politieke partijen en maatschappelijke organisaties op zoek te gaan naar een redelijke invulling van het streven naar het op peil brengen van de AOW, waarvoor deze in 1957 als omslagstelsel werd ingesteld. De AOW moet zekerheid bieden voor een menswaardig bestaan voor iedereen in ons land die de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt. Wacht daar niet te lang mee, want ook al worden wij ouder, wij hebben niet veel tijd meer. Dat bent u verplicht aan de huidige AOW-generatie, die ons land na de oorlog heeft opgebouwd. Wij vragen u nog niet om een compensatie voor de geleden schade sinds 1980, maar wel om een snelle operatie om te komen tot het inlossen van ons gerechtvaardigde verlangen: een waardevast pensioen op basis van de koppeling en het inhalen van de achterstand sinds 1980. Dat is wat ik wilde zeggen.

(Applaus)

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Duppen, voor dit hartstochtelijke betoog. Ik geef nu de gelegenheid aan mijn collega's om vragen te stellen. Ik stel voor om dat per Kamerlid te doen. Ik begin met de heer Van Hijum van de CDA-fractie.

De heer **Van Hijum** (CDA): Op voorhand maak ik mijn excuses dat ik echt om 14.00 uur weg moet, maar ik vond het toch belangrijk om kennis te nemen van uw betoog. Overigens ook dank voor het duidelijke stuk dat wij van tevoren toegestuurd hebben gekregen.

U zegt terecht dat u zich ervan bewust bent dat de AOW via een omslagstelsel wordt bekostigd. Wij weten ook dat het aantal mensen dat 65-plus wordt gelukkig -- ik zie het vooral als winst voor de samenleving -- toeneemt, maar dat tegelijkertijd de beroepsbevolking krimpt. Het aantal mensen dat werkt versus het aantal mensen dat een AOW-uitkering geniet, neemt dus af. U zei dat u zich niet bemoeit met de discussie over de pensioenleeftijd, maar ik ben toch benieuwd of uw platform een mening heeft over de vraag of het verhogen van de AOW-leeftijd een bijdrage kan leveren aan het in stand houden en de betaalbaarheid van de AOW.

De **voorzitter**: De heer Duppen wordt nu heel indringend aangekeken omdat hij de inleiding heeft gehouden, maar wij hebben afgesproken dat ook anderen aan tafel antwoord kunnen geven. Ik zie dat mevrouw Boerlage al de vinger opsteekt.

Mevrouw **Boerlage**: U zegt dat de beroepsbevolking afneemt in relatie tot het aantal mensen boven een bepaalde leeftijd, of dat nu 65 is of 66. De beroepsbevolking neemt tot nu toe niet af. Dat komt doordat erg veel meer mensen parttime of volledig zijn gaan werken. Dat is nog steeds het geval. De bedoeling van het regeringsbeleid is ook dat er steeds meer 60-jarigen gaan werken. De beroepsbevolking, of liever gezegd: het aantal mensen dat premie betaalt, is tot nog toe eigenlijk niet afgenomen. Er wordt bovendien gezegd dat een ontgroening gaat plaatsvinden. Dus aan die kant zijn er ook minder kosten, maar dat terzijde.

Over de leeftijd, of het 65 of 66 of iets anders moet zijn, hebben wij bij het verzamelen van de handtekeningen juist niets gezegd. Dat speelde trouwens in het begin ook niet eens. Dus daar kunnen wij namens de mensen die hun handtekening hebben gezet, niets van vinden. Dat ga ik ook niet doen.

De **voorzitter**: Laat ik nog even iets goedmaken. De fractie van de PVV kan hier helaas niet aanwezig zijn. Er is wel een medewerker van de PVV aanwezig, die meeluistert. U kunt hem misschien op een later moment nog aanspreken. Dat kan niet in de formele setting, want dat

mag niet volgens de regels. De voorzitter moet zich daaraan houden en dat doe ik sowieso altijd. Dat weten mijn collega's ook. Ook bij de PVV komt dus door wat u hier zegt.

De heer **Leeuwin**: Voorzitter, geachte commissieleden. U ziet een heel gemêleerd gezelschap op de tribune. Wij hebben de afgelopen tijd samen met het Platform AOW Omhoog! gewerkt aan de handtekeningen. Net zei de heer Duppen dat er heel veel vrouwen lijden onder het feit dat de AOW-uitkering veel te laag is. De AOW is ooit bedoeld om armoede te bestrijden. Wij hebben vanuit de coördinatiegroep van Surinaamse Nederlanders samengewerkt bij deze actie om die 40.000 handtekeningen mogelijk te maken, omdat er ook pijn is binnen de Surinaamse gemeenschap. Het is niet de bedoeling om daarover uitgebreid hier te praten, maar ik wil het toch even "droppen", want na deze bijeenkomst gaan wij ook praten met deze commissie. Dat wordt echter geregistreerd vanuit de FNV, met name door mevrouw Linda Richters. Als het goed is, heeft zij hierover contact gehad met mevrouw Post. Er is alleen nog geen concrete afspraak gemaakt.

Wat betreft de armoede waarmee wij in 1957 door Willem Drees blij zijn gemaakt, blijkt dat op dit moment heel veel mensen in armoede leven. De pijn zit extra bij de vrouwen en migranten die geen volledige AOW-uitkering hebben. Ik wil hier benadrukken dat als de AOW-uitkering niet wordt verhoogd, die mensen in de armoede-uitkeringssituatie blijven. Er zijn tal van voorbeelden hoe mensen hun armoede beleven. Ik ben zelf ook politicus en ik ga regelmatig bij mensen thuis op visite. Dan zie je, heel simpelweg, dat mensen geen vloerbedekking in huis hebben. Mensen hebben geen koelkast, mensen hebben geen fornuis. Dat zijn de basisdingen die mensen moeten hebben. Sommige mensen hebben zelfs geen energielevering. Dat heeft alles te maken met de AOW-uitkering. Heel veel ouderen leven in armoede. Zij moeten een keuze maken of zij nog vis of vlees zullen eten in een week. Dat wil ik hier benadrukken.

Een ander punt, dat in de volgende bijeenkomst aan de orde komt, gaat over de periode, maar laten wij dat maar niet noemen.

De **voorzitter**: Het wordt nu wel heel spannend.

De heer **Leeuwin**: Heel kort dan. Wij hebben in Amsterdam in de Koningskerk en op veel andere plaatsen in Nederland bijeenkomsten gehouden. Daarin ging het over het repareren van de AOW, met name voor de Nederlandse Surinamers die vielen onder het Koninkrijk. Wij hebben bij de Kamerleden die toen aanwezig waren -- mevrouw Hamer, iemand van GroenLinks en mevrouw Kathleen Ferrier namens het CDA -- voor elkaar gekregen dat de ouderen in plaats van 13 weken 26 weken in het buitenland konden blijven. Want wat moeten die ouderen doen, die 65 jaar en ouder zijn? Nu is er sprake van om het terug te

brengen van zes maanden naar twee maanden. Dat vinden wij verschrikkelijk. Dat is nu echter niet aan de orde, maar u vroeg erom.

De **voorzitter**: Ik heb dit uitgelokt, maar wij hebben afgesproken dat het kort zou blijven. Nu is dat een heel rekbaar begrip, ook in Den Haag.

De heer **Leeuwin**: Wat centraal staat, is de armoede.

De **voorzitter**: Ik ga nu verder met de collega's. De heer Van Hijum moet nu deze bijeenkomst verlaten, maar het is toch mooi dat hij er even bij is geweest.

De heer **Van Hijum** (CDA): Er wordt meegeluisterd.

De **voorzitter**: Laat ik nog zeggen dat er een verslag wordt gemaakt van deze bijeenkomst. Uiteindelijk zal het officiële verslag ook worden aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer. Voor de helderheid: wij zullen in een eerstvolgende procedurevergadering van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid bespreken hoe wij verdergaan met uw burgerinitiatief en waar dit aangehaakt kan worden. De komende tijd zullen allerlei onderwerpen rondom pensioen en AOW aan de orde zijn in de Tweede Kamer. U zult geïnformeerd worden hoe het verdergaat. Het is echter goed dat wij ons vandaag op de inhoud concentreren en ook goed het gesprek met elkaar aangaan. Wij gaan nu verder met de heer Ulenbelt van de SP-fractie.

De heer **Ulenbelt** (SP): Ik wil jullie, het platform, in de eerste plaats complimenteren met het ophalen van 40.000 handtekeningen. Dat lijkt heel makkelijk, maar dat is het niet. De heer Duppen zei dat jullie ook veel handtekeningen van jongeren hebben gekregen toen jullie kennelijk zeiden dat het niet voor hen gold, maar dat het voor hun opa en oma was. Iedereen houdt van zijn opa en oma en dan zet je je handtekening ook wel makkelijk. Nu horen wij steeds dat de jongeren zeggen dat de ouderen de pensioenen opeten en AOW krijgen en dat zij straks, als zij aan de beurt zijn, niets meer krijgen. Nu hebben jullie ook gesprekken met jongeren gevoerd. Wat is jullie reactie daarop? Hoe is het met de solidariteit tussen de opa's en de oma's en hun kleinkinderen?

De heer **Walraven**: Het valt ons op dat de discussie die onder jongeren ontstaat -- dat lezen we vooral in de kranten -- vooral speelt onder jongeren die al een zekere carrière hebben gemaakt. Bij de handtekeningen die wij hebben opgehaald op markten en in gesprekken die wij daar hebben gevoerd, ging het vooral om arbeidersbuurten, om gewone werkende

mensen zoals wij ook allemaal zijn. Wij merken dat die jongeren daar een heel ander idee over hebben. Zij zijn solidair en praten er ook over. Zij zeggen dat hun oma het ook arm heeft en dat hun opa of oma het ook nodig heeft. Dat is dus een heel andere invalshoek dan wij iedere keer uit de pers vernemen. Er zit dus een heel merkwaardige tegenstelling in.

De heer **Leeuwin**: Wij hebben heel veel actie gevoerd om de handtekeningen te verzamelen. Op een gegeven moment komen er jongeren aan tafel die willen tekenen. Wij hebben ze gevraagd of ze wisten wat ze tekenden. Dan zeiden ze: ja natuurlijk, wij willen ook dat de AOW voor onze ouderen verhoogd wordt, want wij zien gewoon dat onze mensen armoede lijden. Sommige jongeren die zich daarvan niet bewust waren, zeiden dat ze niet hoefden te tekenen omdat ze nog geen 65 waren. Ik heb hun gevraagd of ze een opa of oma hadden, hoe het met hen ging en of zij hun salarisstrook aan het eind van de maand hadden gezien. Toen ging er wel een lichtje branden. Die solidariteit is dus 100% aanwezig bij de jeugd.

De heer **Duppen**: In feite is de actie die wij als ouderen hebben gevoerd voor een welvaartsvaste AOW, op termijn ook van belang voor hen en hun eigen belangen, onder andere een betaalbare oude dag.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik wil mij van harte aansluiten bij alle complimenten over het ophalen van 40.000 handtekeningen, en dan nog niet eens digitaal maar echt iedere keer een handtekening laten zetten. Wij als politieke partijen lopen ook vaak langs de deuren. 40.000 is nogal wat, het is ontzettend knap werk. Dat heeft u gelukkig ook hier gebracht. Het werk is dus zeker niet voor niets geweest. Zo komt het ook in de Tweede Kamer en in de politiek aan bod.

Ik heb nog wel twee vragen. Ik hoorde de heer Duppen zeggen dat juist vrouwen extra te lijden hebben. Kan hij dat toelichten? Mij staat niet helemaal helder voor de geest wat hij daar precies mee bedoelt.

De **voorzitter**: Wij doen het even per vraag. Dat is prettiger voor het debat.

Mevrouw **Boerlage**: Vrouwen hebben extra te lijden onder de te lage AOW. Zij krijgen weliswaar 70% van het bedrag voor twee personen, maar de vaste lasten, zoals huur, verwarming en dergelijke, zijn de laatste tijd heel veel meer omhoog gegaan. Alleenstaande AOW'ers zijn voor het allergrootste deel oudere vrouwen en niet oudere mannen. Op de een of andere manier worden wij een beetje ouder! Bovendien is bij echtparen de man gemiddeld twee jaar ouder dan de vrouw. Er zijn dus meer weduwen dan weduwnaars. Die hebben het

extra moeilijk. Daar komt vaak bij dat de pensioenregelingen in het verleden slecht zijn geweest, dat vrouwen vaak minder betaalde arbeid deden en daardoor dus ook minder pensioen vanuit het bedrijfsleven krijgen. Alles bij elkaar is de armoede onder oudere vrouwen groter dan onder oudere mannen. Dat wil echter niet zeggen dat er geen arme oude mannen zijn.

De heer **Mantje**: Vooral de oudere generatie van de oudere vrouwen heeft niet gewerkt, want zij verzorgden het huishouden en de kinderen. Er waren nog geen stofzuigers enzovoorts. Zij deden het huishouden en hadden daardoor geen kans op een baan en het opbouwen van een pensioen. En een weduwen- en wezenpensioen is erg mager.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dat is ook wel een categorie van nu. Ik maak mij zorgen over jonge vrouwen omdat die ook vaak parttime werken. Zij willen natuurlijk arbeid en zorg combineren, maar zij realiseren zich niet dat zij daardoor ook heel weinig pensioen opbouwen. Als je dan op latere leeftijd alleen komt te staan, heb je ook maar een klein aanvullend pensioen. Maar goed, u praat nu over uw eigen groep.

De heer **Mantje**: Dat is exact de reden dat wij zeggen dat als het basispensioen, de AOW, op niveau is, je van die andere dingen een stuk minder last hebt.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): U pleit voor meer en ik snap heel goed dat u dat wilt. Wij moeten echter wel beseffen dat wij in Europa het land zijn met, gelukkig, de hoogste AOW. Daar ben ik dan wel weer blij om. Als je bedenkt dat het in Portugal, waar het leven natuurlijk goedkoper is, €300 is, is dat heel mager. Ik ben wel blij dat wij een vrij behoorlijk staatspensioentje hebben. Wij moeten ook maar eens beseffen dat wij daarmee in Nederland gelukkig mogen zijn.

De **voorzitter**: Ik zie wel 50 nieuwe vragen opkomen na deze opmerking. Ik snap best dat de mensen in de zaal ook iets willen zeggen. Wij kijken even hoe het gaat met de vragenronde. Als er nog tijd over is, zullen wij bekijken of er een mogelijkheid is om vragen uit de zaal te beantwoorden. Maar dan moeten wij nu wel het tempo erin houden.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik ben ook één van de Kamerleden die iets eerder weg moeten, maar wij hebben nog even.

Mevrouw Boerlage zei dat de beroepsbevolking niet krimpt. In verschillende rapporten staat echter dat nu vier jongeren betalen voor de huidige AOW'ers en dat in 2030 nog maar twee jongeren betalen voor de gepensioneerden op dat moment. Wij hebben dus straks te maken

met meer ouderen. Door de vergrijzing zijn er straks 2 miljoen meer gepensioneerden. Er moet dus veel meer uit de AOW-kas komen, maar er zijn 1 miljoen minder jongeren die de kas vullen. Het probleem ligt er dus wel degelijk. Mevrouw Boerlage maakte daarover een wat relativerende opmerking. Kan zij die nog even toelichten?

Mevrouw **Boerlage**: Ik had het over de nabije toekomst en het heden. Als er geen vreselijke epidemie komt waardoor heel veel ouderen eerder sterven enzovoorts, begint u schets ongeveer te kloppen, maar nog niet helemaal. De beroepsbevolking kun je statistisch bekijken. Je kunt zeggen dat die alle mensen beneden de 65 omvat. Ik reken tot de beroepsbevolking alle mensen die betaalde arbeid buitenshuis doen of althans belasting en dus premie betalen, wat de laatste jaren gelukkig erg is toegenomen. Dat is toch iets anders. Veel meer mensen hebben betaalde arbeid buitenshuis. Dat is goed voor de emancipatie van vrouwen en voor ouderen die nu nog vaak, als zij 60 zijn, wanhopig zoeken naar betaalde arbeid en die niet kunnen vinden. Als dit door de rijksoverheid of wie dan ook goed geregeld is en mensen ook kansen hebben, zullen het veel minder mensen zijn. Dan zal de verhouding toch wel anders liggen.

Ik ben het met u eens dat op de lange duur in Nederland de piramide wat weinig body heeft in het midden. Dat is waar. Wij zouden ons daarover vreselijk zorgen kunnen gaan maken, ware het niet dat wij toch flink veel welvaart kennen in Nederland. U zei het al, er werd al een vergelijking met Portugal gemaakt. Deze in verhouding kleine hobbel wat betreft de vergrijzing, kunnen wij betrekkelijk makkelijk oplossen gezien het nationale budget van Nederland. Ik ben het echter met u eens dat er over tien, twintig of dertig jaar misschien wel een klein probleem is, zoals wij er nu tegen aankijken. Misschien hebben wij dan echter zoveel jongeren, die ook allemaal premie betalen, uit het buitenland in Nederland uitgenodigd om de ouderen in de verzorgingshuizen te verzorgen dat wij het op die manier oplossen. Helemaal duidelijk is dat natuurlijk niet, want wij kunnen niet in de toekomst kijken.

De heer **Duppen**: Midden jaren tachtig is in de Tweede Kamer een voorstel aangenomen van Jan van Zijl van de PvdA om een AOW-fonds in te stellen. Dat AOW-fonds is ingesteld met het oog op de dip die voor 2010 werd verwacht. Die dip is niet gekomen, het AOW-fonds is nooit aangesproken en is nergens te vinden. Ik vind de discussie eigenlijk een brug te ver, want het zal duidelijk zijn dat steeds meer mensen aan het arbeidsproces gaan deelnemen en dat het bij de stijgende welvaart best mogelijk is om desnoods de AOW-premie te verhogen.

De **voorzitter**: Dit leidt een beetje af van het hoofdonderwerp, mijnheer Leeuwin. Een beetje kort dan.

De heer **Leeuwin**: De vergelijking met Portugal is het ook niet helemaal. Wij praten over Nederland. Hier laat men mensen, onze ouderen, in de kou staan. Die mensen hebben het niet goed. Het is een politieke keuze om bijvoorbeeld de AOW op te krikken. Dat wordt vandaag gevraagd. Wij vragen om de AOW-uitkering op te krikken zodat mensen een volwaardig bestaan kunnen hebben. De AOW-pot is de afgelopen jaren al behoorlijk uitgemolken. Gelden uit de AOW-pot zijn gebruikt voor andere doelen van de overheid. Er is ook niet geïndexeerd. Alle lonen gingen omhoog, maar de AOW-uitkering niet.

De **voorzitter**: Ik wil dit punt nu even laten, waarmee ik niet zeg dat het niet belangrijk is. Ik geef het woord aan mevrouw Ortega-Martijn van de ChristenUnie.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ook mijn complimenten voor het feit dat u 41.000 handtekeningen hebt verzameld. Het is altijd goed als burgers initiatieven nemen en daardoor de Tweede Kamer stimuleren om heel direct voor hun belangen op te komen. Ik heb drie vragen. De heer Duppen zei dat het platform niet vraagt om het leed dat is geleden, te compenseren. Moet ik daaruit de conclusie trekken dat het platform niet uit is op terugwerkende kracht? Bent u tevreden als het vanaf 2012 of 2013 hersteld wordt?

De heer **Duppen**: Het is onbegonnen werk om een berekening te wat wij in het verleden al hebben ingeleverd om de crisis van 1981 op te lossen, via Bestek '81 et cetera. Wij vragen om de AOW op dit moment te verhogen met de opgelopen achterstand, maar niet met 1% per jaar want dan zijn wij zeventien jaar verder. Ik denk dat ik, en velen met mij, dan niet meer op deze aardbodem rondloop. Wij vragen om een forse stap van 17% om de AOW op peil te brengen. Misschien moet het in twee of drie stappen gebeuren, maar dat is iets wat uitgedokterd moet worden. Dat is in het belang van alle AOW'ers nu en in de toekomst.

(Applaus)

De **voorzitter**: Intussen wordt ik geïnformeerd over de leeftijd van de heer Duppen. Ik ga daar verder maar niet op in, maar die verbaast mij nogal. Dat had ik hem niet gegeven.

De heer **Duppen**: 28.

De **voorzitter**: Ja, 28!

De heer **Duppen**: Mijn vrouw denkt er wel wat anders over!

De **voorzitter**: Laten wij maar niet in details treden.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Mijn tweede vraag is aan de heer Leeuwin. Ik weet dat Surinamers, maar ook Antillianen, met een AOW-gat zitten en dat altijd sprake is van een aanvulling vanuit de bijstand. Als wordt besloten om die 17% direct in te voeren, behoeft dan een kleine groep geen aanvulling meer of zal dit altijd zo blijven voor die doelgroepen?

De heer **Leeuwin**: Die aanvulling is voor mij een heel gevoelig punt, want ook daaraan wil het huidige kabinet komen. De verhoging van de AOW mag absoluut geen gevolgen hebben voor de aanvulling. Die aanvulling is nodig. In onze stukken staat dat een aanvulling eigenlijk niet bedoeld is, maar soms hebben mensen die gewoon nodig. Het is niet incidenteel, mensen hebben bepaalde dingen gewoon nodig. Die aanvulling mag absoluut niet aangetast worden.

De **voorzitter**: Voordat er allerlei verwarring ontstaat: of je die verhoging krijgt of niet, je houdt een lagere AOW omdat je die niet volledig hebt opgebouwd. Dat is het punt van deze systematiek.

De heer **Leeuwin**: Dat punt is ook blijven liggen in de Tweede Kamer, dat het AOW-gat niet gerepareerd wordt. Dat is een andere frustratie.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De derde vraag heeft te maken met de uitspraak van de heer Duppen dat gepensioneerden zich heel erg inzetten voor mantelzorg en vrijwilligerswerk. Heeft hij misschien een indicatie dat dit inderdaad een maatschappelijk rendement oplevert?

De heer **Mantje**: Ik zoek het even op. Wij hebben het niet uitgerekend, het is door een van de pensioenorganisaties uitgerekend. Die zegt dat de huidige generatie ouderen in de unieke positie verkeert dat zij niet alleen veel zorg voor kinderen en kleinkinderen op zich neemt, maar tegelijkertijd ook die voor zeer oude ouders. Er zijn intussen drie generaties ouderen in plaats van één. Als wij voor de mantelzorg, de kinderopvang, de financiële steun aan kinderen en het in stand houden van een bloeiend verenigingsleven aan ouderen geld zouden moeten uitbetalen voor al dat werk dat zij belangeloos en liefdevol verrichten, praten wij over 10 à 12 mld. op jaarbasis.

De **voorzitter**: Dit zit niet in de map. Misschien kunnen wij een kopie krijgen.

De heer **Mantje**: Ik zal die u doen toekomen.

De **voorzitter**: U kunt het naar de commissie of naar de individuele Kamerleden sturen. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Hamer van de PvdA-fractie.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. Ook van mijn kant veel complimenten voor het ophalen van zo veel handtekeningen. Ik neem aan dat u allen ook beseft dat dit een heel lastige discussie is voor de politiek, want het gaat over geld. Geld is, relatief gezien in dit welvarende land, een schaars goed.

Ik neem aan dat u voordat u met de petitie, de handtekeningen en de actie begon, besproken heeft hoe u er zelf mee moet omgaan. Wij hebben ook de discussies gehad over het AOW-gat. Die kan ik mij nog goed herinneren. Wij hebben ook geprobeerd wat zaken te verbeteren. Niet alles is gelukt, want daarvoor hebben wij een Kamermeerderheid nodig. Wij zijn echter wel bezig geweest. Wij hebben een systeem van AOW, pensioenen et cetera. Nu zijn er -- u vraagt daar terecht aandacht voor -- ouderen die in armoede leven, die alleen van de AOW moeten rondkomen. Dat is geen vetpot, dat weten wij. Er zijn echter ook ouderen die wel veel verdiend hebben en die een goed pensioen hebben. Ik ben wel nieuwsgierig hoe u daartegen aankijkt. Ik begrijp dat u de AOW voor iedereen wilt verhogen. Dat betekent dus dat ook de heel rijke mensen een hogere AOW krijgen.

De heer **Duppen**: Dat heb ik geschreven in het stuk.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Wij praten hier met elkaar. Het lijkt mij dat wij daarover kunnen praten. Ik heb ook gelezen dat u dat schrijft, maar ik luister ook heel goed naar uw toelichting. In uw toelichting vraagt u terecht aandacht voor de mensen die het slecht hebben en er niet van kunnen rondkomen. Dan mag ik, zeker vanuit de partij waarvan ik lid ben, aan u vragen hoe u erover denkt als mensen die het wel heel erg goed hebben, daarvan ook meeprofitieren. Dat is gewoon een vraag waar u antwoord op kunt geven.

De heer **Duppen**: Ik heb het gezegd in mijn toelichting. Bij een aantal politieke organisaties is er het idee dat als je wat doet met de AOW in het algemeen, de rijke ouderen meeprofitieren. Als je die conclusie trekt, dan doe je ook niets voor degenen die het hard nodig hebben. Ik heb duidelijk gezegd dat het via de inkomstenbelasting afgeroomd kan worden. Dan komt eigenlijk op een normale manier die AOW ter beschikking van de algemene middelen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Dan wordt het meteen ingewikkeld. Ik weet niet of dit de plek is om dat te bespreken. Laat ik het voorbeeld van de hypotheekrenteaftrek nemen. Die komt meer ten goede aan rijke mensen dan aan arme mensen. Het risico van een algemene verhoging in plaats van een inkomensafhankelijke verhoging is dat mensen zoals wij, zal ik maar zeggen, er profijt van hebben. Ik denk dat ik namens mijn collega's kan zeggen dat wij daar niet op zitten te wachten. Ik vind het wel een reële discussie voor wie je dit wilt doen. Wil je dit over de gehele linie doen? Het is iets te simpel om te zeggen -- maar dan moeten wij misschien de belastingdeskundigen erbij halen -- dat de mensen met topinkomens wel meer gaan betalen als je de premies of de belastingen verhoogt, want zo werkt het niet. Hebt u daarover nagedacht of bent u bereid om daarover verder na te denken? Ik versta u in elk geval zo dat het u vooral gaat om de mensen die het het minste hebben.

De heer **Neijts**: Ik vertegenwoordig de ouderenadviesraden in Amsterdam. Daar is het begonnen. Daaruit is het platform ontstaan. Wij kwamen in Amsterdam het rapport tegen van het bureau ONS van Amsterdam, het officiële bureau, waarin stond dat de armoede onder ouderen toenam. Toen hebben wij overlegd met ons gemeentebestuur. Alle fracties hebben het plan ondersteund om een conferentie te organiseren over dit thema. Daaruit is later de stichting ontstaan. Het probleem dat u nu ter tafel brengt, speelt nu. Ik sta ervoor open. Het is nog een open discussie. Als de vraag over het extra belasten van rijke ouderen niet simpel is, moet daarover gesproken worden. In mijn generatie zijn er vele ouderen die in armoede leven, zoals u hebt gehoord. Ik hoor ook in Amsterdam zeggen dat je naar het Wmo-loket of waarheen dan ook moet gaan. Ouderen schamen zich daarvoor. Ik ben voorzitter van Osira in Amsterdam. Ik kom in al die verpleeghuizen, bij al die ouderen die daar komen om een kopje koffie te halen of wat dan ook. Als zij geen nieuw gasfornuis of nieuwe wasmachine kunnen kopen, zeg ik dat zij naar het Wmo-loket moeten gaan en dat zij die dan wel krijgen. Zij schamen zich daarvoor. Zij zeggen dat zij altijd hebben gewerkt, dat zij dat niet doen en dat zij geen genadebrood gaan eten. Dat is mijn generatie. Ik weet niet hoe de volgende generaties zullen denken. Mijn kinderen of kleinkinderen denken over die problemen misschien anders, maar ik vertegenwoordig die generatie. Daar moeten wij rekening mee houden en daar gaat het om.

Mevrouw **Boerlage**: Het was natuurlijk wel veel werk om al die handtekeningen te verzamelen, maar het waren ook leuke bijeenkomsten op zo'n markt met een tafeltje en dat praten met al die mensen.

De voorloper was de noodwet-Drees. Als je daarop zou terugvallen en alleen de mensen met een laag inkomen een aanvulling, uitkering of wat dan ook zou geven, krijg je dezelfde problemen als toen speelden. Als je wat bijverdiende, een krantenwijk nam, op je

kleinkinderen paste of wat dan ook, moest dat weer worden afgetrokken van het geld dat je kreeg. Gelukkig is toen de AOW gekomen. De AOW was er voor iedereen en iedereen kon met dat geld in zekere zin doen wat hij wilde. Je moest natuurlijk eten en je huur betalen, maar je had zelf een verantwoordelijkheid. Als je teruggaat naar wat toen de noodwet-Drees heette, is dat buitengewoon ongelukkig. Dan zijn inderdaad de rijken uitgesloten van de AOW, wat in zekere zin misschien handig is, maar het is heel ongelukkig voor de mensen die van die uitkering afhankelijk zijn.

De **voorzitter**: Voordat wij er een misverstand over krijgen, volgens mij is dat niet het punt van mevrouw Hamer.

Mevrouw **Boerlage**: Ik ben dus erg voor handhaving van het huidige stelsel. De AOW is niet voor niets een wet voor iedereen. Wij betalen ook allemaal premie. Dus zo erg is het ook weer niet.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik wil graag iets corrigeren, anders ontstaat een misverstand. Ik stel een vraag. Ik heb niet gezegd dat ik de AOW zou willen afschaffen voor mensen met een hoger inkomen. U pleit, zo versta ik u, voor een algemene verhoging van de AOW. U zegt vandaag dat die nodig is, omdat er zo veel mensen zijn die in armoede leven. Als wij de cijfers zien, klopt het dat er mensen in armoede leven. Er zijn ook heel veel mensen die wel een goed inkomen en een goed pensioen hebben. Daarom vraag ik u of u een prioriteitstelling hebt om het juist voor deze mensen te willen en of u hebt nagedacht et cetera. Ik heb wat argumenten gehoord.

Nog een vervolgvraag, want deze discussie speelt ook in de politiek. Wij weten dat de vakbeweging en de werkgevers bezig zijn met een nieuw pensioenakkoord, waarin zij proberen de AOW welvaartsvast te maken en mensen wel langer te laten doorwerken. Ik ben dus ook nieuwsgierig hoe u daartegen aankijkt.

De heer **Walraven**: Dat is een problematische discussie. Wij willen helemaal niet weggezet worden als zielige, arme ouderen. Om dat punt draait het. Wij zijn niet zielig. Sommigen van ons zijn arm, anderen hebben het misschien iets beter. De mensen in onze generatie waren vijftien jaar toen zij begonnen met werken. Wij hebben de oorlog meegemaakt. Wij hadden één week vakantie, wij werkten 48 uur per week en wij hadden zes snipperdagen. Zo zijn wij opgegroeid. Wij hebben gestreden voor onze rechten. Dat doen wij vandaag de dag nog. Wij komen hier op voor onze rechten, niet omdat wij zielig zijn of omdat wij arm zijn, maar omdat wij vinden dat wij daar recht op hebben.

(Applaus)

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Daar wil ik toch iets op terugzeggen. Misschien sta ik wel dichter bij u dan veel vorige vragenstellers. Wij moeten wel eerlijk zijn tegen elkaar. U vraagt om een algemene verhoging van de AOW voor iedereen. Dat geldt dus ook voor mijn generatie, die niet op zijn vijftiende begonnen is. Dat geldt dan ook voor de generatie van mijn dochter. Wij weten allemaal dat het geld niet aan de bomen groeit. Wij willen het graag ten goede laten komen aan de mensen die het het hardste nodig hebben. Dan mogen wij een eerlijke discussie voeren of wij het aan iedereen gaan geven of niet. Ik zeg niet dat het goed of fout is, ik vraag alleen of u daarover hebt nagedacht. U komt steeds met het antwoord dat er mensen zijn die heel lang hard gewerkt hebben en dat die daar recht op hebben. Dat is ook zo.

De heer **Mantje**: Wij hebben dit niet aan die 41.000 handtekeningszetteren gevraagd. Wij hebben het bewust opengelaten om als platform daarover een mening uit te dragen. De bekostiging is in feite een politieke keuze. U zei het zelf ook al. Als je een politieke keuze maakt, hangt het van je politieke kleur af hoe je die keuze invult. Voor die 41.000 mensen en voor ons zoals wij hier zitten, kan dat verschillen. Als u het mij persoonlijk vraagt, dan heb ik ook mensen op televisie horen zeggen dat zij een rijke oudere zijn en dat men de AOW van hen mag houden. Dat klinkt sympathiek, maar als je een dergelijk systeem zou invoeren, komt het erop neer dat de rijke ouderen gaan betalen voor de arme ouderen. Andere rijken betalen dan niets extra. Dat lijkt mij dus niet zo'n goed systeem. Ons pensioenstelsel bestaat uit drie pijlers: de AOW als basisinkomen, daar bovenop een bedrijfsinkomen als je gewerkt hebt en eventuele aanvullende verzekeringen die mensen kunnen sluiten. Als de eerste pijler wegvalt of te weinig is, schiet je niet erg op. Als de tweede of derde pijler omlaag gaat omdat de eerste pijler omhoog gaat, krijg je een systeem van communicerende vaten. Dat doet geen recht aan het systeem.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Mijn vraag is ook wat jullie vinden van hetgeen waarmee de vakbeweging bezig is, het welvaartsvast maken van de AOW, wat u in wezen wilt, maar wel gekoppeld aan langer doorwerken.

De **voorzitter**: Dit onderwerp gaat misschien verder dan het burgerinitiatief.

De heer **Duppen**: Ik heb het al vermeld in de toelichting. Wij doen geen uitspraak over de verhoging van de pensioenleeftijd. Dat wil zeggen: wij bekijken natuurlijk de onderhandelingen van de vakbeweging met de werkgevers en de regering op basis van wat

eruit komt voor de mensen in de toekomst. Als de vakbeweging de AOW welvaartsvast wil maken door die te koppelen aan de werkelijk verdiende lonen, worden zelfs de bonussen die worden uitgekeerd, in de pot meegerekend. Weet u dat? Tegelijkertijd is het slechts een begin. Het is wel een erkenning dat de AOW weer welvaartsvast moet zijn, zoals besloten was in 1957 bij de invoering van de Algemene Ouderdomswet door J.G. Suurhoff, en niet door Willem Drees.

Voorzitter: Dezentjé Hamming-Bluemink

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Namens de GroenLinks-fractie sluit ik mij aan bij de complimenten van mijn collega's. Het is natuurlijk een geweldig werk geweest. Als ik sommigen van u hoor, gingen de gesprekken op straat, op markten en manifestaties met jong en oud over wat er met de ouderen moet gebeuren. Het is niet alleen een probleem van ouderen, maar ook een kwestie van solidariteit hoe je met elkaar om wenst te gaan. De heer Duppen zei dat. Er zijn diverse vragen gesteld. Mevrouw Hamer heeft wel een punt als zij zegt dat het best ingewikkelde tijden zijn en dat je wel een keuze moet maken voor wie je opkomt. Dat hangt natuurlijk ook wel af van de politieke partij waartoe je behoort. Ga je de knelpunten oplossen die het meest schrijnend zijn of ga je het in het algemeen regelen? Het heeft natuurlijk ook te maken met zaken als huurtoeslag, zorgtoeslag, de kosten voor de zorg, de energiekosten die mensen moeten maken en die ook nog heel verschillend kunnen zijn en de toegankelijkheid van regelingen. De heer Neijts heeft natuurlijk gelijk dat heel veel ouderen zich schamen om een beroep te doen op de aanvullende maatregelen met alle bureaucratie en ellende van dien. Dat is wel een punt om goed naar te kijken, met name voor de ouderendoelgroep. Met de aanvullende AOW is dat ook gebeurd. Hoe kun je die vereenvoudigen zodat mensen wel gebruikmaken van dergelijke regelingen? Ik maak echt van de gelegenheid gebruik om tegen u, hier aanwezig, en over uw hoofden heen tegen alle ouderen die in een zeer moeilijke positie zitten en er armoedig voor staan, te zeggen dat zij wel die voorzieningen moeten aanvragen waar zij recht op hebben. Die voorzieningen zijn er niet voor niets. U hoeft zich daar helemaal niet voor te schamen. U kunt die gewoon aanvragen. Dat kun je op korte termijn doen om mensen uit die situatie te halen.

De heer **Mantje**: Wat is uw vraag?

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Mijn vraag is of u dat ook onder de aandacht brengt, want het is en-en. Wat kun je op de wat langere termijn doen en wat kun je op de korte termijn voor mensen doen? Ik kan u wel verzekeren dat wij uw punt zeer serieus zullen meenemen.

Ik wil nog iets meegeven. De vragen zijn allemaal al gesteld, maar laat ik dan deze vraag stellen: wat zou u op korte termijn graag van ons willen? Dat u wilt dat wij uw voorstel integraal overnemen, begrijp ik. Het is echter de vraag of dat er in zit. Misschien kunt u nog een laatste hartstochtelijke oproep doen. Dat is mijn vraag.

De heer **Mantje**: Om op uw laatste vraag in te gaan, ik zeg altijd: waar een wil is, is een weg. Politiek is altijd een kwestie van prioriteiten stellen. Als mevrouw Hamer zegt dat het een lastige zaak is omdat het over geld gaat, denk ik: ja, waar gaat de politiek anders over? Politiek gaat ook nog over beleid. Beleid is: hoe kun je zonder geld toch goede dingen doen. Dat sluit aan bij de eerste vraag.

Vanuit de ouderenorganisaties, diverse ondersteunende organisaties en in Amsterdam bijvoorbeeld ook vanuit de gemeente wordt er voortdurend op gehamerd in advertenties, in ingezonden stukken, in buurtkrantjes en in ledenbladen van ouderenbonden om die aanvullende uitkeringen aan te vragen omdat men er recht op heeft. In het licht van de AOW-discussie die wij nu voeren, moet ik zeggen dat het mooi is dat die aanvullende uitkeringen bedacht zijn om de pijn te verzachten, maar zij vormen geen oplossing. Het zijn lapmiddelen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Ondertussen, hé?

De heer **Mantje**: Ja, ondertussen. Maar zolang die lapmiddelen bestaan, is er kennelijk voor u geen noodzaak om anders te beslissen.

Mevrouw **Van Gent** (GroenLinks): Nee, dat zeg ik niet.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Ik wil nog wel reageren op wat u als platform zegt. Dit is een hoorzitting. U stelt iets voor, wij stellen kritische vragen. Wij geven nu nog geen mening. Dat heeft geen van de Kamerleden nu gedaan. Ik stel expres kritische vragen want dat geeft u de kans om het goed uit te leggen. Ik zou het vervelend vinden -- dat hoor ik een beetje in de antwoorden terug -- als u denkt dat een van ons daarmee een mening heeft gegeven. Wij hebben dat nog niet gedaan, in die fase zitten wij nog niet. Mevrouw Dezentjé heeft dat aan het begin al gezegd. Wij moeten wel kritische vragen stellen, want als de discussie niet op gang komt, geven wij u ook geen kans om uw standpunt goed te verwoorden. Dat is dus de reden waarom ik u een beetje geprikkeld heb met de vraag voor wie u het wilt doen, waarom u het doet en of u erover hebt nagedacht. Dat maakt het dan een interessante discussie. De toelichting wil ik geven, want anders denkt u dat de PvdA al een oordeel heeft of zo.

De heer **Leeuwin**: Mevrouw Hamer zegt dat wij hier zijn om kritische vragen te beantwoorden. Wij zijn toch enigszins benieuwd of u met die antwoorden iets kunt, want wij zijn hier met een doel. Dat doel is echt dat de AOW-uitkering omhoog gaat. Dat is een politieke keuze die gemaakt moet worden. Aan ons wordt een vraag gesteld. Wij hebben ons natuurlijk hierop voorbereid, want dat staat ook in de brief die een paar dagen geleden naar de commissie is gestuurd. Ik denk dat wij ons moeten beperken tot het AOW-gedeelte. Het is natuurlijk altijd een geldkwestie en het ligt altijd gevoelig in dit gebouw als het gaat over geld. Het is echter de politiek die de keuze maakt. Wij vragen om niet te vergeten dat gesleuteld moet worden aan de AOW voor een deel van onze mensen. Er zijn genoeg knappe koppen in dit gebouw, ook adviseurs en beleidsmedewerkers. Die kunnen de vragen over problemen en de eventuele beren op de weg gemakkelijk beantwoorden. Ons doel met die 40.000 handtekeningen is echt dat de AOW-uitkering omhoog gaat.

(Applaus)

De **voorzitter**: Die boodschap hadden wij inderdaad heel goed gehoord. Aan ons dus de lastige taak om die keuzes te maken. Daarom is het belangrijk dat wij een goede afweging kunnen maken. U bent al langer bezig ons dingen mee te geven. Het probleem is ook dat wij langer leven en dat de AOW dus langer betaald moet worden. De AOW moet ook betaalbaar blijven. Dat zijn ook de problemen waar wij voor staan.

De heer **Leeuwin**: Wij hebben het burgerinitiatief ingediend. Volgens mij is dat ook het eerste dat op deze manier, schriftelijk met handtekeningen, wordt ingediend.

De **voorzitter**: Nee, er is er al eerder één geweest.

De heer **Leeuwin**: Maar goed, wij zijn een van de eersten. De Tweede Kamer neemt regelmatig besluiten, maar wordt dan de gemeenschap gehoord zoals wij nu worden gehoord om kritische vragen te beantwoorden en kritische opmerkingen te maken? Nee, de knappe koppen zitten in dit huis.

Mevrouw **Boerlage**: Het gaat natuurlijk niet alleen om geld. Er is bij ouderen ook wel eens het gevoel dat zij uitgesloten raken, dat er geen waardering is voor wat zij een heel leven lang hebben gedaan voor de samenleving. Als de AOW-achterstand teniet wordt gedaan door de Tweede Kamer, zal dit zeker positieve effecten hebben in de zin dat zij het gevoel krijgen dat de politiek ze niet altijd vergeet en dat er best nog waardering voor ze is bij de politiek. Ik vraag nu niet om daarop in te gaan, maar dit is wel het gevoel en zeker in een

stad als Amsterdam. Als je niet oppast, word je cynisch. Het is niet leuk als buurthuizen en dergelijke voortdurend gesloten worden, terwijl dat de plaatsen waren waar de ouderen nu net zo gezellig bij elkaar kwamen.

(Applaus)

De heer **Walraven**: U bent allemaal een stuk jonger dan wij zijn, gelukkig. Als u op onze leeftijd komt, zult u merken dat de geschiedenis zich herhaalt. Daar worden wij zo langzamerhand een klein beetje moe van. In 1945 was het een moeilijke tijd, want toen moest er geld zijn voor het herstel. Vervolgens moest er geld zijn voor de oorlog in Indonesië. Daarna kwam de bestedingsbeperking. Zo is het in iedere periode doorgegaan. Nu moet er weer bezuinigd worden vanwege de economische crisis. Het gaat steeds om zaken waarvoor wij geen verantwoordelijkheid hebben gedragen, waaraan wij niets kunnen doen maar waarvoor wij wel steeds hebben moeten inleveren en betalen. Daar worden wij zo langzamerhand een beetje moe van. U zult in de toekomst merken dat u dat steeds terugkrijgt. Wij zeggen nu dat wij ons niet bemoeien met al die zaken die spelen, maar dat het ons erom gaat dat wij die verhoging van de AOW willen. Ik hoop dat u dat begrijpt.

De **voorzitter**: U hebt dat heel duidelijk gemaakt. Ik zie dat er bij de collega's nog vragen zijn.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ter aanvulling op wat de heer Walraven zei over een verhoging van de AOW. Wij moeten wel bedenken dat een verhoging ook invloed heeft op alle toeslagen en noem maar op. Die heeft bepaalde consequenties waarover wij als volksvertegenwoordigers heel goed moeten nadenken. Wij hebben ooit de WAO verhoogd naar 75% en wij hebben toen gezien dat mensen daardoor meer in de problemen zijn gekomen dan ervoor. Wij vragen u om ons zo veel mogelijk informatie te geven om ons alert te maken op dat soort consequenties, waarmee wij wel rekening moeten houden, willen wij op een gegeven moment met dit voorstel aan de slag.

De heer **Walraven**: Ik begrijp dat u dat moet doen. Ik begrijp dat het ingewikkeld is en dat u afwegingen moet maken. Ik wijs ook op een algemeen aspect: een verhoging van de koopkracht van AOW'ers is buitengewoon goed voor de economie. Dat kunt u ook in de beoordeling meenemen. Hoe sterker de koopkracht, hoe beter voor de middenstand en de bedrijven.

(Applaus)

De **voorzitter**: Er is nog een enorme behoefte aan een vraag vanuit de zaal, maar wij moeten wel om 15.00 uur afronden.

Voorzitter: Van Gent

De **voorzitter**: Wij moeten inderdaad echt om 15.00 uur afronden, want er zijn nog andere debatten. Wij hebben echt een heel strakke agenda. Het is dus geen desinteresse.

De heer **Mantje**: Als platform hebben wij geen onderzoeksbureau achter ons staan. U hebt helemaal gelijk. Er zijn zoveel regelingen bedacht en het is zo ingewikkeld gemaakt in Nederland, dat er altijd iets scheef gaat. Dat moet je van tevoren goed uitzoeken. De Kamer kan aan een departement of een minister vragen om uit te zoeken wat de consequenties van de verschillende modellen zijn. Desnoods kunnen partijen of fracties dat laten uitzoeken. Ik wens u daar veel succes bij.

De **voorzitter**: Er is een mogelijkheid tot één vraag uit de zaal.

De heer **Tjong**: Met alle respect voor het algemene probleem, de heer Leeuwin heeft het voor elkaar gekregen om een groep mensen hier naar voren te brengen die een specifiek groot probleem hebben. Via de voorzitter vraag ik de heer Leeuwin om dit probleem toe te lichten. Ik ken het namelijk van nabij vanuit Amsterdam.

De **voorzitter**: Dat kan ik helaas niet toestaan. De bedoeling was dat u zelf een korte vraag zou stellen. Wij gaan nu niet opnieuw een debat voeren. Dat kan echt niet. Het lijkt mij het meest zinnig dat u er nog een opmerking over maakt.

De heer **Tjong**: Er is een groep mensen die een periode van het leven niet heeft gewoond in het Rijk. Het Rijk was op dat moment ook Suriname. Zij hebben evengoed hun plichten vervuld, maar in Nederland worden zij gekort. Daarbij hoort een groep mensen die laat naar Nederland is gekomen. Die mensen hadden een groot vestigingsprobleem. De kosten waren heel hoog. Zij hebben nog een probleem omdat zij op hoge leeftijd minder inkomsten hebben. Wilt u daar specifiek aandacht aan geven, omdat het een groep mensen is die niet in de gelederen zit om aan het woord te komen?

(Applaus)

De **voorzitter**: De bijeenkomst in de kerk een aantal jaren geleden, in 2007, was toch wel een bijzondere bijeenkomst. Deze problematiek is hier wel degelijk heel goed bekend. Dat kan ik u verzekeren. Er is alleen geen politieke meerderheid om op korte termijn iets aan die situatie te veranderen. Dat is natuurlijk heel spijtig voor u, maar het is ook niet zo dat het nog nooit op de agenda heeft gestaan of nog nooit besproken is.

Voor nu moet ik het hierbij laten. U kunt een kopje koffie of thee nemen. Als mensen het leuk vinden, kunnen zij straks ook nog in de Plenaire Zaal kijken. Ik dank u voor uw aanwezigheid.

Sluiting 15.03